

PROGRAM PRAKTYKI OGÓLNOPEDAGOGICZNEJ

30-godzinna praktyka pedagogiczna ciągła może być realizowana w szkołach podstawowych, w których studenci poznają różne aspekty rzeczywistości szkolnej ze szczególnym uwzględnieniem pracy wychowawcy klasy.

Zaliczenia praktyki dokonuje uczelniany opiekun na podstawie :

1. Wypełnionego on-line dziennika praktyk ilustrującego wykonanie zadań przez studenta.
2. Dokumentacji wykonanych zadań (obowiązkowych i fakultatywnych) zgodnie ze wskazaniami uczelnianego opiekuna praktyki, zamieszczonej w systemie praktyk.
3. Zaświadczenia o odbytej praktyce (do pobrania w systemie praktyk).

Cele praktyki:

Realizacja przedstawionych w programie praktyk zadań umożliwi studentom:

- wieloaspektowe i refleksyjne poznawanie rzeczywistości edukacyjnej i codziennej pracy nauczycieli-wychowawców w konfrontacji z wiedzą teoretyczną;
- zastosowanie wiedzy w praktyce, przeciwiczenie umiejętności nabytych w trakcie kształcenia akademickiego oraz zdobycie nowych (w zakresie pracy dydaktycznej i wychowawczej);
- zapoczątkowanie procesu identyfikacji z zawodem i tworzenia własnej koncepcji pracy wychowawczej;
- refleksję na temat etycznych wymiarów pracy nauczyciela;
- wzmocnienie motywacji do zdobywania kompetencji zawodowych w dalszym kształceniu akademickim.

Zakres obowiązków studentów podczas praktyki ogólnopedagogicznej

Studenci podczas praktyki ogólnopedagogicznej powinni:

- zapoznać się z obowiązującymi w szkole zasadami zachowania (wynikającymi z uwarunkowań prawnych, regulaminu szkoły itp.) i dostosować się do nich;
- rzetelnie wykonywać programowe zadania, dokumentować je na bieżąco w „Dzienniku praktyk” oraz starać się jak najefektywniej wykorzystać czas praktyki;
- zbierać materiały niezbędne do realizacji zadań wynikających z programu praktyki
- w razie potrzeby służyć pomocą nauczycielowi i uczniom;
- wykazywać się wysokim poziomem kultury osobistej;
- w terminie określonym przez uczelnianego opiekuna praktyk przedstawić wszystkie materiały potrzebne do zaliczenia praktyki.

Zakres treści: obszary poznania, zadania.

Skróty: ST – student/studentka/studentki; NA – nauczyciel/nauczycielka/nauczyciele

Zakres tematyczny	Szczegółowe zadania
I. Szkoła jako instytucja oświatowa	
1. Prawne, organizacyjne i finansowe podstawy funkcjonowania szkoły. 2. Miejsce szkoły w systemie oświatowym i środowisku lokalnym - związki i zakres współpracy szkoły z instytucjami oświatowo - wychowawczymi, kulturalnymi, itp. 3. Sytuacja zawodowa NA w świetle przepisów oraz w praktyce oświatowej (status zawodowy nauczyciela, prawa i obowiązki, stopnie i warunki awansu zawodowego).	Zadaniem ST jest zdobycie informacji z różnych źródeł: -zapoznanie się z przepisami prawnymi oraz dokumentacją szkoły (np. „Ustawa o systemie oświaty”, „Karta nauczyciela”, „Podstawy programowe” kształcenia w danym typie szkoły, plany i programy pracy dydaktycznej i wychowawczej, statut szkoły), -rozmowy z dyrektorem/-ką, nauczycielami i innymi pracownikami szkoły.
II. Proces kształcenia	
Organizowanie środowiska uczenia się	
1. Wprowadzanie ładu i dyscypliny na lekcji. Działania prewencyjne. Postawa NA wobec dyscypliny. Zachowania zakłócające uczniów. Działania interwencyjne NA i ich skuteczność.	1. Obserwacja i analizowanie działań prewencyjnych NA, zachowań zakłócających uczniów, reakcji NA (rodzaj ingerencji, ich skuteczność). Przyczyny zachowań zakłócających uczniów (zbieranie informacji od uczniów i nauczycieli).
Proces nauczania-uczenia się podczas lekcji	
1. Realizacja zasad uczenia się i motywacji podczas lekcji. 2. Kontrola i ocena w procesie dydaktycznym. Wewnątrzszkolny System Oceniania a własny system NA kontrolowania i oceniania osiągnięć uczniów. Kryteria oceniania. Udział uczniów w procesie kontroli i oceny.	1. Obserwacje lekcji przedmiotowych - obserwacja zachowania uczniów i nauczyciela, ich wzajemnych relacji pod kątem: realizacji zasad uczenia się i motywacji przez nauczyciela podczas lekcji - sporządzenie protokołu obserwacji lekcji (zadanie fakultatywne). 2. Wewnątrzszkolny system oceniania - założenia i realizacja. Ocenianie w oczach uczniów. Kontrola i ocena w praktyce: w porozumieniu z nauczycielem sprawdzenie pracy domowej uczniów, zeszytów domowych, pomoc w sprawdzaniu prac klasowych (w przypadku hospitacji lekcji zgodnych z kierunkiem studiów) - przedyskutowanie z nauczycielem kryteriów oceny. Sporządzenie miniopracowania na temat systemu kontroli i oceny stosowanego w szkole (na podstawie analizy dokumentów, obserwacji, rozmów z nauczycielami i uczniami) (zadanie fakultatywne).

III. Wychowanie w szkole	
Szkolne warunki wychowania	
<p>1. Cele i zadania pracy wychowawczej w świetle programu wychowawczo profilaktycznego szkoły.</p> <p>2. Realizacja i ewaluacja szkolnego programu wychowania.</p>	<p>1. Analiza programu wychowawczego-profilaktycznego szkoły.</p> <p>2. Analiza i ocena (np. na podstawie własnych obserwacji, analizy tematyki godzin wychowawczych w klasach, rozmów z NA i uczniami, badań ankietowych) rzeczywistej realizacji programu wychowawczego i jego skuteczności w kontekście szkolnych warunków wychowania.</p>
Relacje nauczyciel –uczeń	
<p>1. Porozumiewanie się w relacjach wychowawczych. Język akceptacji i język nieakceptacji w relacjach nauczyciel-uczniowie. Rozwiązywanie konfliktów i problemów interpersonalnych. Oddziaływanie NA na poczucie własnej wartości uczniów.</p>	<p>1. Analiza i ocena sposobu porozumiewania się NA z uczniami w sytuacjach pozadydaktycznych.</p> <p>Sporządzenie miniopracowania na temat oddziaływania NA na poczucie własnej wartości uczniów (zadanie fakultatywne).</p>
Rola i zadania wychowawcy w organizowaniu pracy z klasą	
<p>1. Funkcje i zadania wychowawcy klasy.</p> <p>2. Poznawanie uczniów i klasy szkolnej.</p> <p>3. Planowanie pracy wychowawczej z klasą – założenia, zakresy, metody i formy pracy; udział uczniów w planowaniu działań wychowawczych; ewaluacja pracy wychowawczej.</p> <p>4. Stymulowanie rozwoju grupy</p> <p>5. Planowanie i prowadzenie godzin wychowawczych.</p> <p>6. Współpraca z rodzicami – formy kontaktów, zakresy współpracy, spotkania z rodzicami.</p>	<p>1. Na podstawie rozmów z wychowawcą klasy zebranie informacji nt. jego funkcji i zadań (diagnostycznych, profilaktycznych, wychowawczych, organizacyjno - administracyjnych). Analizowanie dokumentacji prowadzonej przez wychowawcę klasy.</p> <p>2. W porozumieniu z wychowawcą przeprowadzenie badań w wybranej klasie (np. obserwacja, rozmowy i wywiady, ankiety, badania socjometryczne, analiza dokumentów i wytworów) oraz opracowanie jej całościowej charakterystyki – <u>zadanie obowiązkowe</u> (w oparciu o wskazówki zawarte w materiałach pomocniczych).</p> <p>3. Analiza działań wychowawcy klasy na rzecz stymulowania rozwoju i integracji grupy oraz ocena ich skuteczności.</p> <p>4. Obserwacja godzin wychowawczych (analiza celów lekcji, stosowanych metod, atmosfery, relacji wychowawca-uczniowie). Sporządzenie protokołu do jednej z obserwowanych lekcji – <u>zadanie obowiązkowe</u> (w oparciu o wskazówki zawarte w materiałach pomocniczych).</p> <p>5. Rozmowa z NA na temat form kontaktów z rodzicami, wzajemnych oczekiwań, sytuacji wymuszających natychmiastowy kontakt wychowawcy klasy z rodzicami oraz analiza trudności doświadczanych przez NA w kontakcie z rodzicami. W miarę możliwości uczestniczenie w zebraniu z rodzicami.</p>

Organizacja czasu wolnego	
<p>1. Oferta zajęć pozalekcyjnych w szkole.</p> <p>2. Organizacje dziecięce i młodzieżowe.</p>	<p>1. Zapoznanie się ST z ofertą zajęć pozalekcyjnych w szkole (koła zainteresowań, zespoły artystyczne, zajęcia sportowe, organizacje młodzieżowe, imprezy i wycieczki) oraz analiza ich dostępności, popularności wśród uczniów. Obserwacja zajęć koła zainteresowań związanego z kierunkiem studiów ST. Czynny udział ST w zajęciach – pomoc NA /uczniom. W miarę możliwości - zaangażowanie się w przygotowania oraz aktywny udział w imprezie szkolnej (np. festyn szkolny, zabawa integracyjna, wyjście do kina).</p> <p>2. Zdobycie przez ST informacji na temat organizacji działających w szkole - ich liczby, zasad i zakresu działania na rzecz szkoły i środowiska lokalnego.</p>
IV. Działalność opiekuńczo-wychowawcza szkoły	
Bezpieczeństwo i profilaktyka w szkole	
<p>1. Zasady zapewniania bezpieczeństwa uczniom w szkole i poza nią.</p> <p>2. Zapobieganie i przeciwdziałanie agresji i przemocy.</p> <p>3. Opieka zdrowotna.</p> <p>4. Promocja zdrowia i profilaktyka.</p>	<p>1. Analiza statutu i procedur w zakresie postępowania w sytuacjach kryzysowych a także procedur ochrony dzieci i młodzieży.</p> <p>2. Zjawisko przemocy/agresji w szkole – w relacjach rówieśniczych, dorośli-uczniowie. Zapoznanie się ze sposobami zapobiegania i przeciwdziałania agresji oraz ocena ich skuteczności (na podstawie obserwacji lekcji i w trakcie przerw międzylekcyjnych, rozmów z uczniami, nauczycielami oraz pedagogiem/psychologiem szkolnym). Zapoznanie się z programami profilaktycznymi realizowanymi w szkole (np. „Trening zastępowania agresji”, „Trening umiejętności społecznych”) – sporządzenie miniopracowania na temat zapobiegania i przeciwdziałania agresji i przemocy w szkole (zadanie fakultatywne).</p> <p>3. Zapoznanie się z formami opieki zdrowotnej w szkole (np. opieka lekarska, stomatologiczna, zajęcia korekcyjne); jeśli jest gabinet lekarski – przeprowadzenie rozmowy z pracownikiem medycznym na temat ogólnego stanu zdrowia uczniów, najczęstszych problemów zdrowotnych.</p> <p>4. Analiza i ocena działań szkoły dotyczących promocji zdrowia, edukacji seksualnej, profilaktyki uzależnień.</p>
Rodzina – formy pomocy rodzinie	
<p>1. Formy pomocy rodzinie.</p> <p>2. Świetlica.</p>	<p>1. Rozmowa z pedagogiem/psychologiem szkolnym, wychowawcą na temat problemów funkcjonowania ucznia z rodziny dysfunkcyjnej (np. alkoholizm, przemoc domowa, bezrobocie).</p> <p>2. Zapoznanie się możliwościami i formami udzielania pomocy rodzinom dysfunkcyjnym.</p>

	<p>Sporządzenie miniopracowania na temat problemów szkolnego funkcjonowania ucznia z rodziny dysfunkcyjnej (zadanie fakultatywne).</p> <p>3. Jeśli w szkole działa świetlica – obserwacja zajęć świetlicowych, pomoc w organizowaniu zajęć, rozmowa z NA temat celów, zadań, zasad funkcjonowania świetlicy.</p>
Wspieranie uczniów	
<p>1.Pomoc uczniom z trudnościami w nauce.</p> <p>2.Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.</p> <p>3.Funkcje i zadania innych pracowników pedagogicznych szkoły (pedagoga, psychologa, logopedy, doradcy zawodowego) oraz zakres ich współpracy z wychowawcą klasy.</p>	<p>1.Zapoznanie się z przyczynami trudności w nauce (rozmowa z NA, pedagogiem, psychologiem szkolnym, uczniami; obserwacja relacji NA - uczeń podczas lekcji). Poznanie sposobów i form pomocy uczniom z trudnościami. W porozumieniu z NA objęcie opieką ucznia z trudnościami w zakresie przedmiotu nauczania zgodnego z kierunkiem studiów ST (pomoc w odrabianiu lekcji, przygotowanie do sprawdzianu, sprawdzenie zeszytu, asystowanie podczas lekcji itp.) - sporządzenie miniopracowania – „Charakterystyka sytuacji szkolnej ucznia z trudnościami w nauce” (zadanie fakultatywne).</p> <p>2.Poznanie specjalnych potrzeb edukacyjnych, np. uczniowie zdolni, z niepełnosprawnością fizyczną i intelektualną, zespołem nadpobudliwości psychoruchowej, chorobą przewlekłą, zaburzeniami ze spektrum autyzmu itp. Analiza i ocena działań pomocowych szkoły.</p> <p>Sporządzenie miniopracowania – „Charakterystyka sytuacji szkolnej ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi” (zadanie fakultatywne).</p> <p>3. Zapoznanie się z formami wspomagania uczniów w projektowaniu ścieżki edukacyjno-zawodowej.</p>

Warunki zaliczenia praktyki – zadania obowiązkowe i fakultatywne:

Zadaniem ST jest wykonanie i udokumentowanie następujących zadań obowiązkowych:

1. Opracowanie charakterystyki klasy szkolnej.
2. Sporządzenie protokołu z obserwacji godziny wychowawczej wraz z analizą i oceną zajęć.

Zadania fakultatywne - 3 do wyboru:

- Protokół z obserwacji lekcji pod kątem realizacji zasad uczenia się i motywacji przez nauczyciela podczas lekcji.
- Miniopracowanie na temat systemu kontroli i oceny stosowanego w szkole.
- Miniopracowanie na temat oddziaływania nauczycieli na poczucie własnej wartości uczniów.
- Miniopracowanie na temat zapobiegania i przeciwdziałania agresji i przemocy w szkole.
- Miniopracowanie na temat problemów szkolnego funkcjonowania ucznia z rodziny dysfunkcyjnej.
- Miniopracowanie na temat sytuacji szkolnej ucznia z trudnościami w nauce.
- Miniopracowanie na temat sytuacji szkolnej ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

MATERIAŁY POMOCNICZE DO ZADAŃ (przykłady)

I. Charakterystyka klasy szkolnej – wzór (minimum 2 strony)

Plan charakterystyki klasy szkolnej:

1. Źródła wiedzy o klasie (wymienienie wszystkich metod badania – obserwacje; wywiady z wychowawcą, NA, uczniami; badania socjometryczne, ankietowe; analiza dokumentów).
2. Ogólne dane o klasie (wiek, liczebność, płeć uczniów, stan zdrowia itp.).
3. Środowisko rodzinne uczniów (ogólnie - jakie dominują, czy i w jakiej liczbie występują rodziny dysfunkcyjne).
4. Postępy uczniów w nauce.
5. Struktura socjometryczna (po ewentualnym przeprowadzeniu badań socjometrycznych) i poziom integracji klasy. Charakterystyka relacji między uczniami.
6. Zainteresowania i aspiracje uczniów (m.in. udział w olimpiadach, konkursach, kołach zainteresowań, akcjach społecznych, wolontariacie).
7. Inne uwagi i spostrzeżenia o uczniach i klasie.

UWAGA:

Przy przedstawianiu różnych danych (o uczniu lub klasie) wskazane jest, by ST podał źródła informacji (np. własna obserwacja na lekcji, wywiad z wychowawcą, przeprowadzone badanie socjometryczne). Formułowane wnioski o uczniu lub klasie popierał wynikami badań (przykładami konkretnych zachowań, wynikami badań ankietowych lub socjometrycznych, wypowiedziami uzyskanymi podczas wywiadu, itp.).

Jako załączniki należy dołączyć tabelę socjometryczną i socjogram, kwestionariusze ankiet, zbiorcze opracowania wyników ankiety, plany wywiadów itp.

W charakterystyce klasy ST nie powinien używać nazwisk uczniów - jedynie imię lub imię wraz z pierwszą literą nazwiska, ewentualnie inicjał (ustawa o ochronie danych osobowych).

II. Wskazówki do sporządzenia protokołu z obserwacji godziny wychowawczej

Schemat protokołu

1. Tytuł i temat zajęć.
2. Ogólne dane o klasie.
3. Cele lekcji.
4. Metody pracy i środki dydaktyczne.
5. Realizowane zasady uczenia się i motywacji.
6. Przebieg zajęć (dokładny opis czynności NA i uczniów).
7. Analiza i ocena zajęć (uwagi dotyczące atmosfery na lekcji, aktywności uczniów, ładu i dyscypliny i inne).

III. Wskazówki do obserwacji i analizy lekcji pod kątem realizacji zasad uczenia się i motywacji

Przed obserwacją lekcji ST powinien przygotować arkusz obserwacyjny, podzielony na rubryki (każda z nich będzie zawierać inną zasadę uczenia się i motywacji) oraz przypomnieć sobie dokładnie, jakie zachowania NA świadczą o przestrzeganiu, a jakie o łamaniu każdej z nich. Podczas lekcji powinien wpisywać w odpowiednich rubrykach tylko te zachowania, które świadczą o przestrzeganiu lub łamaniu poszczególnych zasad (niektóre zachowania mogą odnosić się do więcej niż jednej zasady). Wskazane jest, by po zakończeniu lekcji ST przeanalizował zapiski i wyciągnął wnioski.

IV. Wskazówki do miniopracowań

a/ Miniopracowanie na temat systemu kontroli i oceny stosowanego w szkole

ST powinien za pomocą różnych metod (obserwacje, wywiady i rozmowy, analiza dokumentów, ewentualnie ankieta) zebrać jak najwięcej informacji dotyczących praktyki kontrolowania i oceniania w szkole. Warto:

- przeanalizować przyjęte przez NA kryteria oceny, organizację kontroli (częstość, metody, odniesienie do celów edukacyjnych);
- zebrać informacje o tym, jak NA (poszczególni lub w rozwiązaniach stosowanych przez wszystkich) radzą sobie z dylematami oceniania. Dobrze byłoby zapytać, co sprawia NA szczególne trudności (czynniki pomagające - utrudniające ocenianie);
- podczas rozmowy z uczniami dobrze byłoby poznać ich odczucia związane z kwestią kontroli i oceny w szkole. Przykładowo, może zapytać, czy są zadowoleni z systemów kontrolowania i oceniania stosowanych przez poszczególnych NA.

b/ Miniopracowanie na temat oddziaływania nauczycieli na poczucie własnej wartości uczniów

Chcąc zaobserwować, w jaki sposób NA poprzez swoje zachowania oddziałują na poczucie własnej wartości uczniów warto przedstawić, przeanalizować i zinterpretować zauważone konkretne przykłady (bez nazwisk) zachowań nauczycieli wzmacniających i obniżających poczucie własnej wartości uczniów (zob. Pankowska D., *Poczucie własnej wartości a wychowanie*, W: Pankowska D., *Pedagogika dla nauczycieli w praktyce. Materiały metodyczne*. Impuls, Kraków 2008, s.242-256).

c/ Miniopracowanie na temat sytuacji szkolnej ucznia z trudnościami w nauce/ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

ST poznając sytuację szkolną ucznia powinien wziąć pod uwagę:

- opinię/orzeczenie z poradni psychologiczno-pedagogicznej i inne dokumenty w miarę możliwości;
- funkcjonowanie ucznia na lekcjach z różnych przedmiotów;
- rozmowę z nauczycielami o dostosowaniu form pomocy uczniowi;
- analizę dokumentów (zeszyty i inne prace ucznia);
- wyniki w nauce, w tym odnoszone sukcesy edukacyjne szkolne i pozaszkolne.